

Priloga: Rzd-01-12-00001-01

Datum: 8.8.2012

opis enote žive kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00011**

Ime enote: **Izdelovanje ljubenskih potic**

Sinonimi imena enote:

Ljubenske cvetnonedeljske butare

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **šege in navade**

Podzvrsti:

letne šege, rokodelska in obrtniška znanja

Tipološka gesla:

izdelava cvetnonedeljskih butar, oblikovanje zelenja, velika noč

Kratek opis:

Ljubenske potice so cvetnonedeljske butare, značilne za Ljubno ob Savinji in okoliške kraje. Izdelane so iz naravnih materialov, njihova posebnost so unikatne figuralne oblike. Na cvetno nedeljo jih družine nesejo blagoslovit v cerkev.

Opis:

Na Ljubnem ob Savinji in v bližnji okolici imenujejo cvetnonedeljske butare potica. Poimenovanje je najverjetneje povezano z butarami, ki so bile v preteklosti sestavljene iz boljšega kruha ali peciva in zelenja. Ime se je ohranilo tudi potem, ko kruh in pecivo niso bili več del butar. Ljubenska potica je sedaj sinonim za figuralno oblikovane cvetnonedeljske butare, ki so edinstvene v Sloveniji in Evropi.

Potice so samouški domači izdelki. V preteklosti so jih izdelovali predvsem moški, v zadnjih letih tudi ženske in otroci. Vsi jih izdelujejo iz naravnih materialov, kot so rastlinje, šibje, les, lubje, razni plodovi in podobno. Praviloma morajo biti potice narejene ročno. Redkeje posamezniki uporabljajo manjše stroje. Motivika potic je zelo pestra. Predstavljajo najrazličnejša orodja, naprave in predmete, povezane z vsakdanjim življenjem in delom tamkajšnjih ljudi. Razvojno so nekoliko mlajše upodobitve človeških in živalskih figur. Pogoste so upodobitve predmetov iz verskega življenja. Sodobni izdelovalci še vedno spoštujejo prvotna navodila, ki so jih dobili od starejših, a mednje vpletajo lastne – življenjske izkušnje. Potice omogočajo individualno ustvarjanje in medsebojno tekmovanje v izvirnosti. Vsako leto izdelajo okoli 100 različnih motivov. Na cvetno nedeljo jih prinesejo na ogled in k blagoslovu k župnijski cerkvi sv. Elizabete na Ljubnem. Po blagoslovu doma njihove sestavne dele uporabijo za zaščito domačij pred vsem hudim ter za simbolno večjo rodnost polj in živine. Nekateri najlepše potice doma hranijo dalj časa.

Ljubenci s poticami ohranjajo in razvijajo pomembno kulturno prvino, ki združuje izročilo in sodobnost. Razvoj in ohranjanje dediščine spodbuja tamkajšnja župnija. Ta ljudi vsako leto vabi k izdelovanju in prinašanju potic na cvetno nedeljo k cerkvi. Ljubenci znanje širijo med mlade. Vsako leto na treh večjih kmetijah organizirajo delavnice za izdelovanje potic. Izdelava potic je del učnega programa na OŠ Ljubno

ob Savinji. Na cvetno nedeljo prihajajo na Ljubno številni obiskovalci iz Slovenije, ki si želijo ogledati to ljubensko posebnost. Na Ljubnem se že pojavljajo posamezniki, ki zbirajo in hranijo potice. Upodobljene so na poštni znamki Pošte Slovenije.

Prve figuralne cvetnonedeljske butare naj bi ob koncu 19. stoletja izdeloval Jože Poličnik s Tera. Takrat so fantje med seboj tekmovali, kdo bo na cvetno nedeljo k blagoslovu prinesel največjo in najtežjo butaro. Ker je bil Jože šibak fant in se ni mogel kosati z močnejšimi vrstniki, se je odločil, da bo naredil najlepšo butaro. Namesto šopa, sestavljenega iz šibja in zelenja ter okrasja, je k blagoslovu prinesel butaro v obliki tesarske sekire. Njegovemu zgledu so sledili drugi, ročno spretni posamezniki. Figuralne butare so bile sprva pri cvetnonedeljskih blagoslovih v manjšini, danes je to prevladujoča in za Ljubno ob Savinji značilna oblika butar.

Datacija:

tretja četrtina 19. stol.

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **LJUBNO OB SAVINJI (LJUBNO)**

Opis lokacije:

Ljubno ob Savinji, Ter, Savina, Planina, Primož pri Ljubnem

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **487620** X: **133970**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00011.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Sebastjan Weber, 2010

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja žive dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za živo dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Muzej novejše zgodovine Celje**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register žive kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Ljubno ob Savinji - Cerkev sv. Elizabete (EŠD 3104)

Register premične kulturne dediščine:
Muzej novejšje zgodovine Celje
Slovenski etnografski muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Ljubenska potica je sinonim za figuralno oblikovane cvetnonedeljske butare, ki so edinstvene v Sloveniji in širše v Evropi. Izdelovanje potic je trdno zasidrano v zavesti Ljubenčanov in pomembno vpliva na prepoznavnost kraja. Ohranitev te dediščine je bistvenega pomena za Ljubno ob Savinji in njegove prebivalce, ki so jim potice simbol načina življenja in poleg splavarstva glavna prvina kulturne identitete. Znanje o izdelovanju prenašajo na mlajše generacije. Potice postajajo del krajevne turistične ponudbe, na cvetno nedeljo si pridejo to posebnost vsako leto ogledat številni obiskovalci iz različnih krajev Slovenije.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **8.8.2012**

Št.: **Rzd-01-12-00001-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-14-00006-11-01

Datum: 12.5.2014

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00011**

Ime enote: **Izdelovanje ljubenskih potic**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **18**

Jože Hudej

Ter 60, 3333 Ljubno ob Savinji

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Jože Hudej je dolgoletni izdelovalec ljubenskih potic. Znanje izdelovanja potic že desetletja ohranjajo v njegovi družini. Sam skrbi, da pridobljeno znanje prenaša na mlajše rodove. To počne z organiziranjem vsakoletnih rokodelskih delavnic za najmlajše na svoji domačiji v Teru. Zaradi izjemnega vedenja o izdelavi in zgodovini izdelovanja potic je stalen gost v različnih radijskih in televizijskih oddajah, pojavlja se tudi v časopisnih člankih na temo cvetnonedeljske dediščine.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **TER (LJUBNO)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **489323** X: **134151**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00018.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Anja Jerin, 2014

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **8.8.2012**

Številka: **Rzd-01-12-00001-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne: **12.5.2014**

Številka: **Rzd-01-14-00006-03**

Razlog: **dopolnitev podatkov**

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

T: 01 400 52 00
F: 01 400 53 21

Številka: Rzd-01-12-00001-11-02

Datum: 8.8.2012

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00011**

Ime enote: **Izdelovanje ljubenskih potic**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **19**

Alojz Atelšek

Savina 36, 3333 Ljubno ob Savinji

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine)

Alojz Atelšek je najbolj znan izdelovalec potic na Ljubnem. Zaradi izjemnega znanja in rokodelskih spretnosti se nanj po nasvet obračajo številni izdelovalci potic. Kot mentor sodeluje pri ustvarjalnih delavnicah za najmlajše in skrbi, da se izbrane potice ohranijo za zanamce. V hiši, kjer živi, ima posebno sobo, v kateri zbira in hrani ljubenske potice. S svojo zbirko je leta 2009 gostoval v Muzeju novejše zgodovine Celje.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **SAVINA (LJUBNO)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **486200** X: **134202**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00019.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Sebastjan Weber, 2009

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **8.8.2012**

Številka: **Rzd-01-12-00001-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

11. ZAZNAMKI